

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ ДЛЯ ПОСИЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ

УДК 372.8:811(477)

С. В. Король

Сучасна освітня ситуація характеризується переходом від традиційної до особистісно орієнтованої педагогічної парадигми, що ставить нові завдання перед гуманітарною підготовкою фахівців інженерного профілю. Ізольованість дисциплін загальногуманітарного циклу (історія, філософія, політологія, психологія, культурологія, іноземна мова та ін.) від професійно спрямованого заважає утворенню цілісної системи знань та підготовці висококваліфікованого, різнобічного фахівця інженерного профілю. Поєднання гуманітарної підготовки з професійною кваліфікацією майбутніх спеціалістів є однією з актуальних проблем діяльності вищих навчальних закладів, що займаються підготовкою інженерних кадрів. Таке поєднання передбачає принцип професійної спрямованості, який реалізується у відборі змісту, методів та форм навчання на основі міжпредметних зв'язків. Розглядаючи професійну спрямованість гуманітарних дисциплін при підготовці фахівців інженерного профілю, можемо зазначити, що найбільш повно даний принцип виявляється при вивченні дисципліни “Іноземна мова за професійним спрямуванням”. Провідні досягнення у педагогічній науці пропонують інноваційні технології для посилення професійної спрямованості навчання, серед них важливе місце займає “метод проектів”. Науковці сучасності І. Бухтіярова, Т. Новіков, Є. Полат, Н. Горбунова, Т. Тамбовкіна досліджують можливості проектно-дослідницької технології та її роль у навчально-виховному процесі.

Метою статті є обґрунтувати використання методу проектів для посилення професійної спрямованості гуманітарних дисциплін у підготовці майбутніх інженерів, завдання – проаналізувати основні ознаки методу

проектів та визначити їх роль для посилення професійної спрямованості гуманітарних дисциплін у підготовці майбутніх інженерів.

Аналізуючи дослідження науковців, пов'язані з методом проектів, ми з'ясували, що вкладається в зміст поняття “проект” з педагогічної точки зору.

За визначенням W. Kilpatrick, проект – це будь-яке кероване наміром накопичення досвіду, будь-яка цілеспрямована дія, за якої пануючий намір визначає мету цієї дії як внутрішній стимул, регулює її процес та надає силу її мотивам [8].

На думку Ф. Бег'юлі, проект – це послідовність взаємопов'язаних подій, які відбуваються впродовж устанавленого обмеженого проміжку часу та спрямовані на досягнення неповторного і водночас певного результату [1].

І. Чечель стверджує, що сучасний проект студента – це дидактичний засіб активізації пізнавальної діяльності, розвитку креативності та одночасно формування певних особистісних якостей [5].

Проведений аналіз поняття “проект” дозволяє констатувати його багатозначне розуміння різними дослідниками. Кожний вклав у визначення цього поняття найхарактернішу, на свою думку, ознаку проекту, які зовсім не суперечать одна одній та можуть органічно взаємодоповнюватись.

У контексті іншомовної підготовки, на нашу думку, більш доцільним є визначення І. Зимньої, що проект – це робота студентів, яка самостійно планується та реалізується, у якій мовленнєве спілкування є вплетеним в інтелектуально-емоційний контекст іншої діяльності [3].

Більшість дослідників і науковців – І. Чечель, Є. Полат, С. Сисоєва, Г. Бритикова, К. Медведик, О. Ярцева, О. Амєрова, М. Саркисян, М. Кадемія – вважають, що метод проектів слід визначити як педагогічну технологію, оскільки він, як і технологія, передбачає сукупність різних творчих методів: дослідницьких, пошукових, проблемних.

У цілому погоджуючись з думками вчених, що метод проектів є педагогічною технологією, ми представляємо його як філософськи обґрунтовану в історії педагогіки дидактичну модель, що базується на прагматизмі американського філософського напрямку XIX ст., видатним

представником якого був J. Dewey [6]. Згідно з прагматичними міркуваннями, практична діяльність стоїть вище за теорію та науку. Саме практична діяльність виносить рішення на користь позитивного або негативного, а не теоретична дієвість [6]. J. Dewey розвинув свою філософію виховання з елементів філософського прагматизму та психологічного функціоналізму. За традицією прагматизму філософські теорії мають інструментальний характер. Досвід вважається центральною філософсько-педагогічною категорією. На думку J. Dewey, “грам досвіду є кращим, ніж тонна теорії, і тільки тому, що будь-яка теорія має живе значення в досвіді та доступне значення у перевірці” [6]. У рамках реформістського руху, який сприяв появі в освіті проектного методу, з J. Dewey співпрацював W. Kilpatrick, з яким вони обґрунтували основні форми проектної діяльності. Заслуга W. Kilpatrick полягає у тому, що він доніс теорію J. Dewey до широкого загалу й успішно переніс її на практику [8].

Є. Полат зазначає, що метод – це сукупність операцій та дій у виконанні будь-якого виду діяльності, а технологія – це чітке опрацювання цих операцій та дій, певна логіка їх виконання. Педагогічні технології зовсім не передбачають жорсткої алгоритмізації дій і не виключають творчого підходу. На її думку, метод проектів, з одного боку, передбачає за своєю суттю використання широкого спектру проблемних, дослідницьких, пошукових методів, зорієнтованих чітко на реальний, практичний результат, а з другого боку – опрацювання проблеми цілісно, з урахуванням різних факторів та умов її вирішення і реалізації результатів. Отже, метод проектів – це спосіб досягнення дидактичної мети через детальне опрацювання проблеми (технології). Завершенням цього опрацювання повинен бути реальний, видимий, практичний результат, оформлений тим чи іншим чином [4].

Оскільки ця педагогічна технологія дозволяє органічно інтегрувати знання студентів з різних галузей під час розв’язання проблеми, обумовлює їх практичне використання, генерує при цьому нові ідеї, розвиває різні види компетенцій, вона знайшла широке розповсюдження в багатьох країнах світу: США, Англії, Ізраїлі, Німеччині, Італії, Бельгії та інших, а також у контексті оновлення сучасної освіти стає затребуваною та популярною в Україні.

Опрацьовуючи наукові джерела, присвячені методу проектів, ми провели аналіз характерних ознак цього методу.

Ситуативна та професійна спрямованість – ця ознака включає відхід від наукової систематики та спрямування на подолання труднощів життєвих ситуацій, урахування фізичного та соціального оточення учасників проекту. Професійна спрямованість полягає у тому, що проектна діяльність націлена на вирішення професійних завдань, зокрема засобами іноземної мови. Одночасно можна спостерігати процес набуття нових іншомовних знань в умовах, наближених до професійної діяльності.

Орієнтація на інтереси та здібності студентів полягає у тому, що вибір теми проекту завжди передбачає врахування інтересів і потреб студентів з метою виявлення мотивації та ідентифікації з проектом. Індивідуальний темп виконання проектної роботи дозволяє врахувати різні здібності студентів.

Займаючись проектом на занятті з іноземної мови, цілком можливо враховувати інтереси та здібності студентів, що пов'язані з їх основним фахом.

Самоорганізація та відповідальність передбачають самостійний розрахунок свого часу на виконання проекту, що обумовлює чіткий розподіл різних видів роботи шляхом планування, організації та контролю. Таким чином, планування та проведення проекту повністю лежить у сфері відповідальності групи, яка займається проектом.

Соціально-практична значимість – ця ознака захищає предмет проекту від випадковості, орієнтується на локальні, регіональні, глобальні ситуації, інтегрує мотиваційні та стратегічні аспекти. Створений соціально значимий продукт дозволяє перетнути рівень симуляції дійсності. Завдання проекту спрямоване на практику не тільки з погляду його практичного виконання, але й з погляду на життєву, професійно значущу практику, яка виходить за рамки університетського заняття та взаємодіє з реальністю життя, економічною та професійною сферою.

Спрямованість на продукт означає, що проектне навчання розраховано на створення якогось продукту, проте до уваги береться не тільки результат суто

практичної роботи, а також поглиблення досвіду, зміна позицій і ставлень. Результатом проекту виступає предметний витвір, який може бути застосований за своїм призначенням, або дія, яка має характер продуктивної суспільно значущої діяльності, що сприяє подоланню життєвих труднощів.

Соціальна співпраця. Суть цієї ознаки полягає у відмові від авторитарності викладача у навчанні, можливості навчатись один з одним та один від одного. У ході спільної проектної діяльності виховуються такі соціальні компетенції, як готовність до співпраці (спільне планування, розподіл робочих завдань), комунікації, взаємної критики та здатності вирішувати конфлікти.

Інтегративність – ознака, яка вимагає зрозуміти завдання та постановку проблеми у їх комплексному взаємозв'язку, що стосується різних фахових сфер, а саме інтеграції знань, умінь і навичок з різних предметних галузей. Так, виготовлення продукту повинно включати як використання специфічних фахових знань та вмінь, так і іншомовних. Передумовою виготовлення професійно орієнтованого продукту може бути збір та опрацювання необхідної інформації в іншомовних фахових джерелах.

Виконання проектного завдання вимагає інтеграції теорії та практики, подолання звичного роз'єднання духовної та фізичної роботи, що відповідає традиціям, які започаткував видатний швейцарський педагог-демократ Й. Песталоцці – “навчатись головою, серцем та руками” [7].

Оскільки під час проекту враховується досвід студентів, то можна говорити про інтеграцію навчання та рефлексії, які створюють єдине ціле.

Під час виконання проекту інтегративність виявляється в організації предметного плану різних видів мовленнєвої діяльності, оскільки кожний з них відіграє свою роль під час вирішення проектних завдань.

Проблемність полягає в тому, що кожний проект містить проблему, яка розв'язується за допомогою використання різних методів. Процес пошуку шляхів вирішення проблеми дозволяє не тільки скористатись набутими знаннями, але й на практиці оволодіти новими, набути інтелектуальних і психологічних якостей особистості.

Виділені нами на основі аналізу праць різних науковців ознаки проектної технології дозволяють стверджувати про доречність використання цієї технології для професійно-спрямованої іншомовної підготовки, оскільки вона дозволяє вийти за рамки однієї дисципліни, здійснюючи інтеграцію набутих знань на практиці, що корінним чином відрізняє її від звичайного навчального процесу.

Досвід викладачів іноземної мови, які практикують метод проектів, дозволяє констатувати такі переваги використання цієї педагогічної технології: висока комунікативність, активне включення студентів у навчальну діяльність, розуміння власної відповідальності за успіхи у навчанні, створення міцної мовної бази, подолання інертності та безініціативності, розвиток самостійності, творчого мислення, уявлення, інтересу до іноземної мови, виховання таких моральних цінностей, як взаєморозуміння, взаємоповага. Цілком погоджуючись з наведеними перевагами та спираючись на власний досвід використання проектної технології, прокоментуємо її позитивні сторони у контексті вивчення іноземної мови.

Можливість вирішення професійного завдання засобами іноземної мови, а також виникнення інтересу до використання іншомовних джерел підкреслює практичну значимість іноземної мови, породжуючи мотивацію до її вивчення.

На відміну від вправ з підручника, проектне завдання наближає студентів до іншомовної реальності, усуваючи деякою мірою недолік відсутності мовного середовища.

Інтеграція різних видів іншомовної мовленнєвої діяльності, а також розвиток умінь і навичок перекладу, узагальнення, структурування, визначення головного в іншомовній інформації сприяє формуванню професійно спрямованої іншомовної комунікативної компетентності.

Усвідомлена необхідність використання знань з іноземної мови під час самостійного розв'язання проблеми, поставленої проектом, сприяє міцному засвоєнню нових іншомовних знань, умінь та навичок.

Підбиваючи підсумки використання методу проектів як необхідної умови реалізації принципу професійної спрямованості іншомовної підготовки майбутніх фахівців інженерного профілю, ми на основі нашого практичного

досвіду та теоретичних досліджень можемо зазначити, що ця інтерактивна педагогічна технологія сприяє: адаптації студентів до умов сучасного професійного середовища, у якому поряд зі знаннями з фаху вимагаються іншомовні знання; розвитку позитивної мотивації до вивчення гуманітарних дисциплін, зокрема професійно спрямованої іноземної мови; формуванню професійної компетентності, а разом з тим професійно спрямованої іншомовної комунікативної компетентності майбутнього фахівця; розвитку вмінь використання дослідницьких методів, що є важливим як для навчання, так і для майбутньої професійної діяльності; реалізації концепції особистісно орієнтованого підходу в навчанні. У подальшому плануємо реалізувати можливості методу проекту на інших гуманітарних дисциплінах.

Список літератури

Бэ́гьюли, Ф. Управление проектом / Ф. Бэ́гьюли. – М. : ФАИР-ПРЕСС, 2004. – 208 с.

Голуб, Г. Б. Метод проектов как технология формирования ключевых компетентностей учащихся [Электронный ресурс] / Г. Б. Голуб, О. В. Чумакова. – Режим доступа : http://www.it-n.ru/region.aspx?cat_no=12774&lib_no=13215&tmpl=lib.

Зимняя, И. А. Проектная методика обучения английскому языку / И. А. Зимняя, Т. Е. Сахарова // Иностранные языки в школе. – 1991. – № 3. – С. 9–15.

Полат, Е. С. Метод проектов на уроках иностранного языка / Е. С. Полат // Иностранные языки в школе. – 2000. – № 2. – С. 3–10.

Чечель, И. Д. Метод проектов, или попытка избавить учителя от обязанностей всезнающего оракула / И. Д. Чечель // Директор школы. – 1998. – № 3. – С. 11–17.

Dewey J. (1963) : Erfahrung und Erziehung (orig. : Experience and Education, New York, Tiffin /Ohio 1938 und 1958) in : Dewey J., Handlin O., Correll W., Reform des Erziehungsgedankens, Weinheim, S. 29–99.

Pestalozzi J. H. [Электронный ресурс] / J. H. Pestalozzi. – Режим доступа : http://de.wikipedia.org/wiki/Johann_Heinrich_Pestalozzi.

Jung E. Projektunterricht – Projektstudium – Projektmanagement [електронний ресурс] / E. Jung. – Режим доступа : <http://www.sowi-online.de/methoden/lexikon/projekt-jung.htm>.